

Zagadka grobu znad mazurskiego jeziora rozwiązana

5 grudnia 2014

Blisko 15 lat temu archeolodzy przebadali cmentarzysko położone na dawnej wyspie na jeziorze łańskim. Wyposażenie i formy grobów wskazywały, że zmarli należeli do rolniczej społeczności żyjącej w III tysiącleciu p.n.e. Jednak daty uzyskane z pomocą specjalistycznej metody były starsze o prawie 1000 lat, co spowodowało konsternację. Czyżby pierwsi pasterze dotarli na Mazury tak wcześnie?

Po kilkuletnim śledztwie zagadkę udało się rozwiązać dr. Łukaszowi Pospiesznemu z Instytutu Archeologii i Etnologii PAN w Poznaniu. Naukowiec skupił swoją uwagę na pochówku kilkuletniego dziecka. Z pomocą analizy węgla radioaktywnego C14 – popularnej w archeologii metody datującej odkrycia organiczne – wiek kości oszacowano na ok. 5600 lat. Taki wynik był dla odkrywców niezrozumiały, gdyż zakładano, że będzie mieścił się w III tysiącleciu p.n.e.

„Sposób chowania zmarłych i dary grobowe wskazywały na społeczność, którą określamy kulturą ceramiki sznurowej,

której przedstawiciele pojawili się w wielu regionach Europy najwcześniej 5 tys. lat temu. Zajmowali się oni głównie hodowlą zwierząt, część badaczy uważa ich również za najstarszych Indoeuropejczyków” – opowiada PAP dr Pospieszny.

Dlaczego jednak wynik datowania stał w sprzeczności z dotychczasową wiedzą? Jak się okazało, na otrzymany rezultat wpływ miała dieta, a odpowiedzią na zagadkę był tzw. efekt rezerwuarowy, mający związek z jeziorami słodkowodnymi.

„Metoda C14 opiera się na analizie izotopów węgla, których zawartość jest w atmosferze dość stabilna i przewidywalna. Inaczej jest w środowisku wodnym, gdzie może być obecny tzw. stary węgiel” – wyjaśnia archeolog.

Zdaniem naukowca, to właśnie dieta zmarłych wpłynęła na zaskakujący wynik analiz specjalistycznych – zwierzęta, które egzystują w wodzie wchłaniają atomy starego węgla, a te trafiły do organizmów ludzi w czasie konsumpcji. Badacze z Instytutu Archeologii UW odkryli w czasie wykopalisk duże ilości muszli małż i ości, co może uwierzytelniać taką wersję.

Dr. Pospiesznemu udało się potwierdzić swoje przypuszczenie. We wspomnianym grobie dziecka odkryto misternie zdobione płytki wykonane z poroża jelenia. Archeolog postanowił wykonać datowanie C14 jednej z nich i porównać z wiekiem kości zmarłego. Co najważniejsze – jelenie nie spożywają pokarmu pochodzącego ze środowiska wodnego, więc uzyskany wynik można było traktować jako ważny i niezakłócony przez „efekt rezerwuarowy”. Pomiar wykonany w laboratorium Oxford Radiocarbon Accelerator Unit był zgodny z oczekiwaniem naukowca – zawieszka liczyła ok. 4700 lat, co było również zgodne z datowaniem podobnych znalezisk pochodzących z innych stanowisk archeologicznych.

Zagadką pozostało, kto był pochowany na cmentarzysku. Społeczności kultury ceramiki sznurowej nie spożywały zwierząt słodkowodnych – nie trudniły się rybołówstwem, co wykazały

analizy izotopowe wykonane na kościach w innych częściach Europy.

„Pod tym względem osoby pochowane nad jeziorem łańskim są zagadkowe. Wyposażenie grobów wskazuje na przynależności mieszkańców wyspy do ludów pasterskich, ale ich dieta była inna” – opowiada dr Pospieszny.

Archeolog spekuluje, że w odkrytych grobach pochowani byli ludzie, którzy od tysiącleci mieszkali w tym rejonie. Na swoje potrzeby zaadoptowali tylko takie elementy z rozprzestrzeniających się kultur rolniczych – neolitycznych, które były im potrzebne. Na co dzień jednak nadal byli łowcami i zbieraczami.

„Mazurskie jeziora doskonale nadawały się do pozyskiwania żywności dawnymi metodami. Rolnictwo na tym obszarze przez kolejne wieki było nadal ograniczone” – kończy.

Być może więcej na temat osób pochowanych na dawnej wyspie jeziora łańskiego dowiemy się, kiedy naukowcy zakończą badania DNA szczątków ludzkich wydobytych z grobów.

Artykuł dr. Łukasza Pospiesznego („Freshwater reservoir effect and the radiocarbon chronology of the cemetery in Ząbie, Poland”), opisujący wyniki jego śledztwa ukazał się „Journal of Archaeological Science”.

Zdjęcie: Krzysztof Dudzik ([Wikipedia](#))

Źródło: [PAP – Nauka w Polsce](#)